

Posudek práce bc. Jany Herzogové

Dandysmus jako životní styl

59 s. textu, odkazy, bibliografie, obrazová příloha

Diplomová práce bc. Jany Herzogové se zabývá fenoménem dandyho a dandysmu v klasickém období 19. století s přesahy do století 20., přičemž je akcent položen, jak napovídá titul, na životní styl dandyho.

Práce s takto vymezeným tématem musí být nutně založena na literatuře, musí mít charakter kompilace, a je tedy velmi důležité, jak kvalitní je výchozí bibliografie. Už při letmém nahlédnutí je jasné, že seznam je bohatý a dobře sestavený, i když, jako pochopitelně vždy, je možné vznášet námitky, proč absentuje určitá konkrétní publikace nebo publikace určitého typu (zde např. některé z přehledných dějin literatury 19. století). Celkově však je tato bibliografie i připojený výběr obrazových dokumentů na očekávané velmi dobré úrovni.

Při práci kompilačního charakteru je autor odkázán na názory a interpretace svých předchůdců. Pracuje s publikacemi různého stáří, různých žánrů a různé odborné či umělecké úrovně. Domnívám se, že takovou situaci je třeba reflektovat a prameny podrobit kritickému hodnocení. Je to samozřejmě obtížné, ale zároveň obohacující a mnohdy i inspirující. Bez této operace se může lehce stát, že málo zkušený autor pracuje se svými zdroji tak, jako kdyby byly všechny stejně hodnotné a vlastně nekritizovatelné. Tím se ochuzuje o skutečně tvůrčí přístup. Nedovolí si formulovat otázku, něco porovnat, zpochybnit, vyslovit vlastní hypotézu a snažit se ji verifikovat. Sám sebe odsoudí do role pasivního interpreta už vícekrát publikovaných názorů. Obávám se, že právě toto se diplomantce, možná z nedostatku času, možná z přílišné úcty k už napsaným textům, stalo.

Struktura práce je logická a tematické členění kapitol dobře promyšlené. Z pramenů jsou vybírány reprezentativní myšlenky, které výborně korespondují se zaměřením jednotlivých pasáží. Jako oponentka (ale i jako čtenářka obecně) mám ovšem problém rozlišit, co je parafrází názorů autorů, jejichž jména se celkem pravidelně objevují v odkazech na konci odstavců, a co je vlastním přínosem diplomantky? Toto je zásadní otázka.

Dalších dílčích otázek se nabízí velmi mnoho, což je vzhledem k charakteru tématu samozřejmé. Je to například malá citlivost ke společenským kontextům a jejich proměnám v průběhu „dlouhého“ 19. století. Totéž platí o vývoji literárních směrů a vývoji módních stylů, které jsou právě tímto společenským kontextem inspirovány a zároveň ho více či méně ovlivňují. Autorka si potřebnost takového zarámování uvědomuje, ale vyrovnává se s ním jen zběžně, na nejobecnější úrovni.

Nabízejí se i otázky zcela konkrétní. Proč by měl být G. Brummell považován za *zakladatele* nového (klasicistního) mužského oděvního stylu, když vznikl v porevoluční Francii z potřeby vnějškově se distancovat od royalistické módy pozdního rokoka? Brummell ho jistě zkultivoval a dovedl k momentální dokonalosti, jeho zakladatelem byl však pravděpodobně malíř-revolucionář J.L. David.

Oděv, který se vymyká právě panujícímu stylu, nemusí být nutně výstřední, ale symbolický. Může do něj být vkládáno mnoho obsahů, často i politických. Proto se Byron objevoval v albánském lidovém kroji. Proto si Barbey d'Aureville oblékal kroj normanský (nebo normanský? – není to totéž). Proto se do lidových krojů oblékala v době ohrožení Napoleonem španělská královská rodina. I v naší historii bychom našli mnoho podobných případů. S dandysmem to může, ale nemusí souviset.

Kapitola o dandym v literatuře, dobře pracovně rozdělená na autory, kteří inklinují k dandysmu a na pojetí dandyho jako literární postavy, je zajímavá a zpracovaná s lepším přehledem, s respektováním literárních směrů. Výběr autorů i postav musí být logicky omezený, přesto si nemohu odpuštít nikoli výtky, ale inspirace: není K. H. Mácha porovnatelný s Byronem? Nepatří do této galerie alespoň malá zmínka o Evženu Oněginovi? Nenašly by se lehké stopy dandysmu například u politiků (Kliment Metternich, F. Palacký)?

Představitelé dandysmu ve 20. století jsou spíše výtvarní umělci, herci (samozřejmě filmoví), zpěváci, sportovci, celebrity nejrůznějšího druhu, zatímco spisovatelé vnějškově působí většinou nenápadně a usedle. Proč? Co to způsobilo? (Není nutné vždy znát odpověď, ale ptát se). Andy Warhol je nepochybně dobrým reprezentantem výtvarníků. Jako další možnou inspiraci bych doporučila Salvadora Dalího.

Pasáž o Coco Chanel ze svého subjektivního pohledu považuji v kontextu zvoleného tématu za problematickou. Chanel byla emancipovaná a úspěšná žena. Stejně jako G. Brummell ovšem není jedinou originální tvůrkyní moderní střízlivé ženské módy. Secesní styl ženského oděvu musel zákonitě po 1. světové válce zaniknout, ale zánik se připravoval už předtím. Reformovaná móda, propagovaná ze zdravotních důvodů, dlouhé kalhoty jako jediný přijatelný oděv pro jízdu na bicyklu, ženy, pracující ve válečné době na místech mužů. Chanel pochopila dobové potřeby, dokázala z okolností vytěžit maximum a vybudovala módní impérium. Je možno ji označit za ženskou představitelku dandysmu? Možná. Je možné ji označit za feministku? Možná. Není dobré vynášet jednoznačné málo podložené soudy tím spíš, že v rámci práce je to jen okrajová záležitost.

„Dandy je z hlediska přírody nepřírozeným individuem“ (s. 59). Dandy je, domnívám se, „přírodě“ lhostejný. Jeho vizáž i chování jsou kulturním produktem, omezeným regionálně i časově. Jsou jednou z variant západní kultury 19. a 20. století.

Přes výtky, které jsem zde naznačila, se domnívám, že práce Jany Hercogové splňuje kritéria stanovená pro diplomovou práci a navrhuji ji předběžně hodnotit mezi stupni *velmi dobře* – *dobře* s ohledem na průběh diskuse při obhajobě.

Praha 15. května 2016

Doc. Irena Štěpánová, CSc.
Ústav etnologie FFUK